

Úvod

Český statistický úřad provádí pravidelně Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci (VŠIT). Šetření je prováděno jednou ročně ve spolupráci s Výběrovým šetřením pracovních sil (VŠPS). Tento způsob šetření umožňuje propojení ukazatelů informační společnosti s demografickými a sociálními charakteristikami osob v jednotlivých domácnostech. Šetření probíhá formou rozhovoru tazatele s respondentem s využitím osobního počítače (tzv. Computer Assisted Personal Interviewing). V druhém čtvrtletí roku 2010 se šetření zúčastnilo 4 391 domácností, na otázky odpovídalo celkem 8 722 jednotlivců starších 16 let. Dotazník zahrnoval celkem 52 otázek, z nichž 16 bylo pro domácnosti a 36 pro jednotlivce. Jednalo se o osmé pravidelné šetření — první proběhlo v roce 2003.

Východiskem pro toto šetření je modelový dotazník Eurostatu určený pro členské země EU, Chorvatsko, Island, Makedonii, Norsko, Srbsko a Turecko. Šetření je realizováno v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady Evropské unie č. 808/2004 o statistice společenství o informační společnosti, díky čemuž umožňuje přinášet údaje srovnatelné s jednotlivými zeměmi EU.

Poznámka: Data Eurostatu zahrnují jednotlivce ve věku 16–74 let a domácnosti, v nichž žije alespoň jedna osoba této věkové kategorie, Český statistický úřad publikuje údaje za jednotlivce starší 16 let a za domácnosti, v nichž žije alespoň jedna osoba starší 16 let. Proto se údaje zveřejňované za Českou republiku Eurostatem a Českým statistickým úřadem mohou lišit.

Základní informace o šetření

Název šetření:

Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci

Předmět šetření:

Rozšíření a využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci

Typ šetření:

Šetření v domácnostech

Organizace šetření:

Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci je přílohou k Výběrovému šetření pracovních sil.

Technika šetření:

Osobní rozhovor tazatele s respondentem s využitím počítače (Computer Assisted Personal Interviewing – CAPI)

Základní soubor:

Populace ČR ve věku 16 a více let, tj. 8,9 mil. jednotlivců.

Všechny domácnosti, tj. 4,3 mil. domácností.

Výběrový soubor:

6 875 domácností, z nichž se šetření zúčastnilo (na otázky v dotazníku odpovědělo) 4 391 (64 %). Celkem se šetření zúčastnilo 8 722 jednotlivců.

Způsob výběru jednotek:

1. stupeň výběru – znáhodněný systematický výběr sčítacích obvodů s pravděpodobnostmi zahrnutí přímo úměrnými počtu trvale obydlených bytů, stratifikováno podle okresů. Oporou byl Registr sčítacích obvodů.

2. stupeň výběru – prostým náhodným výběrem bylo v každém vybraném sčítacím obvodu vybráno 6 trvale obydlených bytů, v nichž byli šetření všichni jednotlivci a všechny domácnosti.

Období šetření:

2. čtvrtletí 2010

Referenční období:

Údaje za domácnosti: 2. čtvrtletí 2010.

Údaje za jednotlivce: poslední 3 měsíce před šetřením (s výjimkami u některých otázek).

Vážení:

Byla použita poststratifikace na základě pohlaví, věku, kraje a zaměstnaneckého statutu.

Dotazník

Dotazník tvořilo celkem 52 otázek, z nichž 16 bylo pro domácnosti a 36 pro jednotlivce. Šetření bylo rozděleno do následujících oblastí:

Přístup k vybraným informačním technologiím

Přístup domácností k vybraným informačním technologiím – počítač, internet, vysokorychlostní internet

Přístup jednotlivců k vybraným informačním technologiím – počítač, internet

Použití počítače

Místo a frekvence použití

Použití internetu

Místo a frekvence použití, čas strávený na internetu

Cíl a povaha aktivit na internetu (komunikace, vyhledávání informací a on-line služeb, vzdělávání, zábava)

Použití internetu ve vztahu k veřejné správě

Elektronický obchod

Nákup přes internet, druh nakoupeného zboží, počet objednávek, způsob platby, problémy při objednávání

Internetová bezpečnost

Problémy, se kterými se uživatelé internetu setkávají, zabezpečení počítače a zálohování dat

Děti, počítač a internet

Přístup dětí k osobnímu počítači a internetu doma, frekvence použití, čas strávený na internetu doma, přehled rodičů o aktivitách jejich dětí na internetu a jejich omezování

Celý dotazník je součástí této publikace — viz str. 70

Použité pojmy

Dítě: osoba ve věku do 15 let.

Dospělý: osoba starší 16 let.

Nákup přes internet: Za nákup přes internet se považuje výběr a objednávka libovolného zboží ve virtuálních obchodech na internetu. Také sem patří různé aukční formy nákupu. Nákup přes internet nezahrnuje případy, kde internet slouží jen na vyhledávání zboží a ke koupi dochází formou osobního setkání, telefonickou dohodou nebo pomocí ručně psaného e-mailu.

Neaktivní: Jednotlivci, kteří nemohou být klasifikováni ani jako zaměstnaní, ani jako nezaměstnaní.

Nezaměstnaný: (Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce) Za nezaměstnané se považují všechny osoby, které v průběhu týdne předcházejícího rozhovoru s tazatelem souběžně splňovaly 3 podmínky: nebyly zaměstnané, byly připraveny k nástupu do práce a v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci. Mezi nezaměstnané patří i osoby, které nehledají práci, protože ji již našly a jsou schopny ji nastoupit nejpozději do 14 dnů. Zařazení do této kategorie nesouvisí s kategorií registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a ani s faktem, zda tyto osoby pobírají či nepobírají příspěvek v nezaměstnanosti či jiné sociální dávky nebo příspěvky.

Nízkorychlostní připojení k internetu: Zahrnuje vytáčené připojení (dial-up), ISDN a nízkorychlostní připojení přes mobilní sítě (GPRS, HSCSD).

On-line vyplnění formuláře na webových stránkách úřadu: Respondent formulář vyplní přímo na webových stránkách úřadu (správnost vyplnění je většinou kontrolována počítačem) a z webových stránek přímo odešle. V některých případech se vyžaduje i elektronické podepsání zaslaného formuláře (elektronický podpis).

Osobní počítač: zahrnuje stolní počítač, přenosný počítač a počítač do dlaně

Pharming: Jde o podvodnou techniku, kdy je uživatel přesměrován namísto stránek oficiální instituce (např. banky) na stránky podvodné, které jsou ovšem oficiálním stránkám k nerozeznání podobné, vzbuzují uživatelskou důvěru. Uživatel, který věří, že se nachází například na stránkách své banky, zadá své osobní údaje a tím je dává k dispozici podvodníkům, kteří stojí v pozadí takového útoku.

Phishing: Termínem phishing se označuje zasílání podvodných e-mailů uživatelům s cílem vylákat z nich citlivé osobní údaje (hesla, číslo kreditní karty apod.). E-mail vypadá jako oficiální žádost banky, pojišťovny nebo jiné instituce, která vyzývá uživatele k zadání jeho osobních údajů například do formuláře na stránce, na kterou se e-mail odkazuje.

Počítač do dlaně: je typem osobního počítače, který se „vejde“ do dlaně. Je to miniaturní počítač s vlastním operačním systémem se schopností jednodušších aplikací (textový editor, databáze, organizér atd.). Běžně používané názvy pro počítač do dlaně: palmtop, PDA a kapesní počítač.

Použití internetu: Jde o použití kdekoli, z jakéhokoli důvodu, na jakkoli dlouhou dobu, na jakékoli úrovni. Může se jednat o použití internetu prostřednictvím počítače (stolního, přenosného nebo do dlaně) nebo jiného zařízení (herní konzole, mobilního telefonu aj.).

Použití osobního počítače: Jde o použití kdekoli, z jakéhokoli důvodu, na jakkoli dlouhou dobu, na jakékoli úrovni. Může se jednat o počítač stolní, přenosný nebo do dlaně, nezáleží na tom, zda je vlastní, pracovní, půjčený či jiný.

Přenosný počítač: je typem osobního počítače, který se dá bez problémů používat na různých místech – je lehký a malý. Běžně používané názvy pro přenosný počítač: notebook, laptop, netbook.

Stáhnutí formuláře z webových stránek úřadu: Respondent otevře webové stránky úřadu a stáhne si z nich formulář, který ručně (nebo i na počítači) vyplní, ručně podepíše a doručí (osobně nebo poštou) úřadu. Formuláře jsou nejčastěji ve formátu PDF. Za stáhnutí formuláře se považuje i to, když respondent vyplní formulář přímo na www stránkách úřadu, následně si vyplněný formulář vytiskne, ručně podepíše a doručí (osobně nebo poštou) úřadu.

Student: Za studenty jsou v tomto šetření považováni jednotlivci, kteří studují a zároveň jsou ekonomicky neaktivní, tj. nemohou být klasifikováni ani jako zaměstnaní, ani jako nezaměstnaní.

Střední s maturitou: Zahrnuje nejen úplné střední vzdělání s maturitou, ale i nástavbové a pomaturitní studium.

Terciární vzdělání: Zahrnuje vyšší odborné školy, konzervatoře a vysoké školy (bakalářské, magisterské a doktorské vzdělání).

Uživatel internetu: Jednotlivec, který použil internet v posledních 3 měsících.

Uživatel počítače: Jednotlivec, který použil osobní počítač v posledních 3 měsících.

Vyhledávání informací o studiu: Vyhledávání informací o školách, studijních programech, podmínkách studia, přijímacím řízení, termínech kurzů, obsahu kurzů, podmínkách účasti na kurzech atd. Jedná se o informace organizačního a informativního charakteru.

Vyhledávání informací za účelem vzdělávání: Vyhledávání informací přes internet, které mají souvislost se vzděláváním (např. vyhledávání odborných informací, článků atd.), přípravou do školy (např. hledání informací k řešení domácích úkolů, psaní samostatných prací, atd.). Jedná se o informace, které primárně slouží pro vzdělávání. Za vyhledávání informací za účelem vzdělávání se považuje i vyhledávání různých hesel a definic v on-line encyklopediích a slovnících.

Vysokorychlostní připojení k internetu: zahrnuje připojení prostřednictvím ADSL, přes rozvody kabelové televize, bezdrátové připojení (Wi-Fi, WiMAX, satelitní připojení) a vysokorychlostní připojení přes mobilní sítě (CDMA, EDGE, 3G/UMTS).

Vzdělání: Do členění podle nejvyššího dosaženého vzdělání jsou zařazeni jednotlivci ve věku 25 a více let. Mezi jednotlivci ve věku 16–24 let je velmi mnoho studentů, kteří mají nízké nejvyšší dosažené vzdělání, ale informační technologie využívají velmi intenzivně. Nezapočítání věkové skupiny 16–24 let umožňuje přesnější posouzení vlivu vzdělání na využívání informačních technologií.

Zaměstnaný: (Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce) Za zaměstnané se považují všechny osoby, které v průběhu týdne předcházejícího rozhovoru s tazatelem pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání. Podle mezinárodní metodiky jsou mezi zaměstnané zahrnovány i tyto skupiny osob: profesionální příslušníci armády a osoby na mateřské dovolené, které před nástupem pracovaly (nikoli další nebo rodičovské dovolené).

Použité symboly

- x údaj se v daném roce nezjišťoval
- ... údaj bude doplněn v příštím vydání publikace (listopad 2011)
- .